Број 284. У Новом Саду у четвртак 20. децембра 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за овецем.

Цена је за Аустро-Угареку: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Противу двобоја.

У свима државама у којима постоји обичај двобоја, појавио се покрет, да се тај обичај искорени. Па и у Угарској је то у великој мери.

Огромна већина јавног мнења је безусловно против двобоја. И износи као најјачи доказ против двобоја то, што има држава, у којима није познат тај крвави обичај и нема га. Нема га н. пр. у Енглеској, па ни у многим другим државама.

Истина, у Енглеској судови много јаче бране увређену част, но игде у свету. А нарочито бране нападнуту женску част. Те и с тога траже они, који хоће да се укину двобоји, и да се озледа и убиство у двобоју казне као и свака друга озледа и убиство, да се и код нас што јаче заштити законом част од неоправданих нападаја.

Начин, како да се укину двобоји био би врло прост. У онај мах, кад би изрекао закон, да се девери у двобоју казне, и то доста осетно, не би никоме ни пало на памет, да позове кога за девера.

Но код нас у Угарској не желе укидање двобоја баш они кругови, у којима су двобоји најжешћи. Они мисле, да се двобоји не могу одмах искоренити, али признају, да би их требало ограничити на најређе случајеве.

Франц Болгар, уредник „Буд. Тагблата“, који је писао док је још био војени часник правила о двобоју, најјаче заступа мишљење у штампи, да се двобоји не могу искоренити сасвим. Он признаје, да огромна већина двобоја бива из најситнијих, најлакомисленијих, па често и из гадних побуда. Тим би двобојима безусловно требало стати на пут. Али има тешких случајева, у којима не може увређени на суд, ма тај суд био како строг. И у тим изнимним случајевима, требало би двобој дозволити, управо не казнити га јаче но данас.

Франц Болгар мисли, да се то може постићи овим начином. Сваком двобоју мора претходити суд части. (Свака страна да бира у тај суд две уважене особе а та четворица да бирају председника.) И тек кад тај суд проучи ствар и нађе да је узрок врло крупан и да има места двобоју, онда да се двобој дозволи, управо да се казни законом као двобој, а не као обична озледа или убијство.

Но ако суд части изрече, да нема никакове увреде, или нема онако тешке увреде, која би оправдавала двобој, онда да не може и не сме бити двобоја. У томе би случају суд части молио за опроштење увређеног, у име онога, који је увреду нанео, и тако би у очима јавног мнења добио задовољење онај, који је невин, а прави кривац би био посрамљен.

Уз овај предлог Болгаров стала је народна касина, а кажу, да је то мишљење и владе, те да није више далеко дан, кад ће се у том правцу поднети предлог сабору.

Разуме се, да ће бити велике препирке у јавном мнењу, да ли да се и у оним најтежим случајевима дозволи двобој, или да се у опште забрани а да се у свима случајевима једнако поступа. Како ће се та ствар решити, данас је још тешко прорећи.

Сигурно је само то, да двобоји и ратови стоје у доста тесној вези. И као што неки мисле да би се ратови могли искоренити, а други мисле да не би, тако је то и са двобојем. Људски ум ради на искорењивању и једног и другог. Ал толико стоји, да је у свему још врло мало учињено. Кад до сад није испало за руком да се искорене двобоји, како се може већ мислити на искорењивање ратова?!

Но надајмо се, да то нису питања, која се неће моћи решити. Она ће се решити, чим се људско друштво преустроји на бољој, моралнијој основи, а тај преображај као да није више далеко.

У Будимпешти, децембра.

С. В.

Српска пропаганда у Старој Србији и Маћедонији.

Српска пропаганда у Старој Србији и Маћедонији не стоји најбоље. О овом питању написао је добар познавалац тог питања, у „Србину“ који излази у Београду, међу осталом ово:

„Нико не може спорити да је питање Србијиног опстанка и њене будућности везано једино за њен рад у крајевима где српски народ живи, данас нарочито од рада по Старој Србији и Маћедонији, јер где би, и на којој другој страни она имала у опште дужности? Одржање и бољитак онога дела наше браће, који су данас изложени свима неправдама и са истока и са запада, и чија је једина нада Србија, наша је најсветија дужност — то признајемо сви. Па шта се све урадило, и данас ради, да се одговори томе задатку. Рећићете све што је потребно: одобрена су материјална средства да се томе живљу помогне, и послати представници да њима рукују. Тако је, и то је све што је доброга у овој ствари. Али оно, што је требало пре овога да дође, и оно што је за овим дошло, и данас постоји, донело је само пресудне штете општој ствари. Или зар има још икога — осим заведених — који верује, да је данашње наше стање у тим крајевима добро, и да се тамо правилно и поштено радило, и данас ради? Средства која је српски народ на ту циљ дао, ретко да су утрошена на оно за шта су дата. Кадшто је њима достојније заступљена на изборима која владајућа партија, кадшто блесак које министарске куће или сјајније проведено које дипломатско путовање. А онај део, који је фактички послат на лице места, за све је друго пре употребљен био, само не на фактички рад у тим крајевима.

За представнике и у центру и на лицу места са врло малим изузетком — бираше се људи, који по својим способностима не беху спремни ни за што, али за то широке савести и уобразиље, да су за све способни, те се примаше сваког посла. Узмите само па набројте једно за другим имена свију наших конзула у Старој Србији и Маћедонији, и пређашњих, а нарочито за пре неку годину, и данашњих, па се онда нећете ни мало чудити, што је наш положај онамо жалостан. Ако се још упитате, шта је ко учио, шта је био, и шта је данас, а шта би требао све да зна и какав да је, слика ће вам бити потпунија. Погледајте на ону очајну жалост живља у Старој Србији, и прочитајте не само конзуларне извештаје из тога краја већ и оно, што сам конзул себе ради пише по српским листовима, бацајући у оба случаја прашину у очи и својим претпо-

ПОДЛИСТАК.

ХАЉИНА ЗА ЛУТКУ.

ФРАНЦУСКА ПРИЧА.

Са руског превео Милован.

(Свршетак.)

Кад ал' врата се уједаред нагло отворише. У собу уђе висок војник у сиву капуту и високим чизмама. Брци му беху седи, а коса оплетена у курјук. На глави је имао велику шубару с лепом перјаницом. Изгледао је доста страшно. Али Ивонета се не уплаши баш ни мало. Војник (а беше то сержан републиканских гренадира) погледа по соби испитујућим погледом, не приметивши девојчице, која, слушајући своју мајку, беше се притајила и ћутала као мишић. Сержан примети, где из решетке од камина вири изломљено пруће, те промрмља:

— Овима као да није мила пушка и ето чиме се они боре с нама! Ал' ђаво да их носи, само да их нађемо па тешко бегунцима! Бога ми, не ћемо с њима дуго тамо и овамо. И под утицајем таквих мисли, он љутито свуче с кревета застираче, да види, није ли се тамо скрио који од бегунаца. Али он не нађе никог и то га мало умирило. Но у исти мах, његов поглед паде на Ивонету, која му поклонила била толико пажње, колико кокош на цркву. И његово лице на мах доби други изглед. Све црте на његову лицу умекшаше се.

— Детенце! — викну он, наслонивши пушку на кревет. А затим се сагне, да боље види дете. Ето ти га на! Малено дете само сам-цито чува у кући стражу у време војне. Какви непажљиви родитељи!

И сержан узе девојчицу на своје руке, подиже је високо изнад своје главе и упита је смешећи се:

— Како се зовеш, грађанине?

— Ивонета!... а како се зовеш ти?

— Ивонета није мушко име. Ти си дакле мала грађанка!

Али Ивонета не схваћајући још те разлике, поново упита:

— Но, како се ти зовеш?

— Жак Мајлар, лепото моја. Ал' боље ме познају у 32. бригади под именом сержан Ладерут!

И он се наже још већма, да пољуби оно нежно лице, а мала ти »грађанка« одма употреби ту прилику, те га ухвати за бркове, јер се ни мало није страшила од строгог војниковог погледа.

— У тебе је брада као у нашег кера Кирио — рече она озбиљно. А сержан Ладерут, очаран таквом поверљивошћу малене лепотице, стаде лајати и режати, врло добро подражавајући кера и старајући се, да уснама ухвати танке ручице детиње, која се тако смејала, да су јој све сузе ишле на очи.

— И у мене има деце — рече сержан, ал они живе у Паризу у улици Гравиљ. Најстарије ми је оволики син, а други је нешто мањи а ћерка ми је као ти, и зове се Тјенета.

И њему врцаше у тај мах сузе из очију. И он опружи руку, да покаже, колика су његова деца. А Ивонета се при том тако заблене у њега слушајући га, да је опустила своје ручице и испустила лутку. А сержан је галантно дохвати, и већ је хтеде предати, кад му одједном паде у очи светла бела материја са златним љиљанима, тим цвећем краљевског дома, у које лутка беше замотана. На његову лицу плану силан гнев! И он спусти дете на под и строго упита:

— А откуд у тебе то? Ко ти је дао то? Откуд си узела то?

Питањима поплављено дете показа руком на камин, где су горели остатци знамења. А Ладерут брже боље истрже из пламена дрвце и поцрнеле рујте. На мах их је познао. И вративши се детету, понови своје питање:

— Чије је то?

— Татино!

— А где је твој тата?

— Тамо! И она покаже на врата од коморе.

стављенима и српском народу. Почујте тужбе и жалопоју изгубљене наде тог истог живља, кад се жали баш на самога конзула лично, који у болесној похотљивости врши над њима оне исте зулуме, које и његови угњетачи — па се дивите контрастима. С једне стране јаук, писак, очај не без кривице друге стране, а са те друге стране самохвалисање и прашина са намером, да се из овога хаоса извуче бар једна класа и остане на старом положају, те тако у награди умири савест и увери свет о искреном родољубљу, замишљеној умешности и способностима госп. конзула.

Па тек ти дивна Мађедонијо и лепи граде Скопље! Шта ли си ти Богу згрешила да се тако љуто вијеш под суровим и незграпним ударцима своје браће. У вековној борби изложена непрекидним нападима са свију страна и на твоју имовину и на твоју душу ти си очувала обележје човечности, које ти је твој рад, српска култура стекла била. Али оно што ти из срца исчупати не могоше ни отмичари Турци ни лукави Грци ни халапљива Европа а то су: твоја питомост карактера и способност за данашњу културу, словенско обележје са познатом врлином трпељивости и дурашности у највећим мукама; прадедовску веру и поштовање према твојој страни, светињама, задужбинама и обичајима; и чедност душе твоје, — то је испало за руком твојој браћи Србима и Бугарима. Слабоумни и лакомислени неразумници међу твојом браћом у Србији и Бугарској под упливом туђинштине, а за своје личне интересе, у место да у твојим лепим особинама гледе и своју снагу и будућност сташе их искоришћавати у своју домаћу корист. Раздеолише и заведоше твоје синове. Ставише их у непријатељске таборе једне према другима на радост и уживање општих словенских непријатеља. Једни својим комитетима, запојени зверством и неправдом ударише на твој образ жиг зверства и свирепости, те данас цео мислени европски свет сматра као дивљег безјака. Зверства и свирепства која си ти патила од твојих душмана, освешташе они као оправдана, јер те издаше као горег, некултурнијег и покваренијег но што су твоји вековни непријатељи. И цео свет даје за право твојим садањим господарима, кад над тобом врше своје нечовечне прохтеве и раде да те са лица земље збришу, јер си ти у њиховим очима гора звер од твојих душмана, гледајући на она дела твојих заведених синова на која их навукоше слабоумна и лакома браћа њихова. Други у место да развијају твоје лепе особине, пустише да се њима искоришћавају лично поједини од њихових преставника. Неразумни, неспремни, пороцима заражени ови бесавесни представници својим незнањем и поступцима, изјавише се и пред тобом и пред светом као незналице овдашњих прилика и твојих потреба, обелоданише интелектуалну немоћ и поквареност своју, те ти и само име које носе учинише досадним и опасним. Ти се данас, истина са болом у срцу, ратосиљаш тога имена, а Европа указујући на немоћ и поквареност такога рада, пребацује твојој браћи да немају довољно животне силе и да нису способни да свој уплив и културу одрже и унесу у оне крајеве, на које политички и историски своја права полажу. „Ето чак се и имена вашег ратосиља тај живаљ“, довикује им се са свију страна. Али ти прекори не беху подобни, да се на њих обазру господа, којих се то управо и тиче.

Једина извина коју та господа непрестано на језику носе „ми знамо да нисмо овоме послу дорасли, али као дисциплиновани чиновници покоравамо се и вршимо сваки посао на који нас упути поверење и воља наших претпостављених“, тако је карактеристична и жалосна, да се у њој најбоље види шта се и како се ради. Кад једном неумитни суд историје буде истраживао чињенице које изазваше српску пропаст у оним крајевима, а које ће наћи сачуване у званичним архивама у Скопљу и Београду, кад буде прибрао факта на лицу места из уста стараца и старица који у том добу тамо живише — онда ће се ваљда једном веровати у горе наведене узроке ове пропасти, кад се данас о њима неће да зна и чује. Али као што је то данас, тако ће и тада бити — доцкан.

Питање српског опстанка и будућности на прагу је решавања. Већ и страни парламенти и српска штампа о њима већа. За његово правилно решење треба у првој линији да знамо тачно шта имамо у крајевима на које рефлектујемо, да знамо шта можемо и шта хоћемо. Признати своје погрешке, покарати грешнике и трудити се да што пре покајемо своје грехе и пођемо путем чисте истине и правде, дужност је нас свију **од највећега до најмањега.“**

Политички преглед.

Неоправдан захтев патријарха Јоакима III. Каквим се средствима грчка патријаршија служи против Срба, може се видети и из овога. Патријарх Јоаким III. искао је од призренскога митрополита Нићифора, да пристане на то, да се Скадар одвоји од призренске митрополије и подложи грчкој митрополији драчкој, наговешћујући, да се он — патријарх — у том погледу и са Русијом већ споразумео. Срби одбише грчки захтев, а показа се, да светејши Грк није истину говорио, када се позивао на Русију. На против, руски посланик дао је патријарху на знање, да му тај корак не одобрава.

Сукоб између Венецуеле и Немачке. Ми смо јавили, да је између Венецуеле и Колумбије, дошло до озбиљна сукоба, па већ и до чаркања. Тај судар као да ће да увуче и северну Америку и Немачку. У Венецуели је једно немачко друштво градило железницу. Оно сад хоће војску да превози само под тим условом, ако држава надокнади друштву штету, коју ће услед тога имати. Друштво то обратило се на немачког конзула у Каракаси, а овај се заузео за друштво код председника венецуелске државе Кастра. Кастро је, како веле, врло опоро и некаваљерски дочекао немачког посланика, није га понудио ни да седне. Тврди се, да ће Немачка ово сматрати као casus beli и својом флотом и Крупови топови приморати Кастра, да даде задовољштину увређеном немачком посланику, а тиме и увређеној Немачкој. Уједно се тврди, да ће Немачка посести неколико венецуелских пристаништа и преузети управу царине венецуелске све дотле, док не утера 40 милиона марака, као одштету која припада Немцима. Немачка неће Венецуели ни објављивати рат. Врло је занимљиво, како ће се северна Америка држати у том погледу. Како из Вашингтона јављају, председник северне Америке Русвел је мњења, да Америка не треба да се меша све ако Немачка и поседне пристаништа Венецуеле.

Никарагуијски канал. Као што је познато, Енглеска је у својој немоћи, у коју се увалила, због рата с Бурима, уступила северној Америци све право, да ова гради чувени канал никарагуијски. Но као да би Енглеска странпутицом да то смете. Бар изгледа, да је њено масло што се друштво канала Панаме појавило и понудило Америци, да јој канал Панаму сагради за 480 милијуна форината а не за 1308 милијуна фор., коју је своту друштво до сад сматрало потребном. Но опште је мишљење, да ће Америка одбити овај предлог, јер по свему судећи, ово изгледа само варка, којом треба да се Америка обмане те не гради канал Никарагуиј. Јавно мнење је у Америци без разлике за то, да Америка овај канал сагради.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглеска влада неће још никако да изађе са правим извештајима о поразу, који је Девет нанео Енглезима на католички Божић. Тај пораз је морао бити по Енглезе доиста страшан, кад сваког часа ничу у Лондону о њему разноврсне вести, које су све горе од горих. Тако се вели да влада није могла добити о том поразу исцрпне извештаје за то, што је Девет потукао и заробио сву енглеску војску. Друга вест вели, да је тај пораз по Енглезе кобан не само за то, што је уништена цела енглеска војске, већ и зато, што се Девет докопао два добра енглеска топа и многе џебане. Ти топови у Деветовим рукама почињеће пустош од енглеских стражара, кад их Девет нападне.

ДОПИС.

Кикинда 18. децембра. („Српска странка“!) Скоро по свим српским листовима јављено је са великом помпом, како се овде основала „Српска странка“ која има ту циљ, да прекине оне старе кикиндске традиције, та да отпочне новим политичким животом, да српске интересе ове вароши чува. Ту вест протурили су наши „самосталци“, који су под вођством др. Богдана градоначеоника а уз припомоћ „Халадопарт“-а до јуче судбином Кикинде управљали, те који су, радећи у несрпском духу, изгубили свако поверење српског грађанства, а тако исто и својих савезника, који хтедоше да буду прави господари

— Дакле је сам! Сад ћемо да се разрачунамо!

И сержан бесно зграби пушку, притрчи вратма и из све снаге их стаде дрмати. Али врата беху изнутра закачена. И то га тако разјари, да је потегао био пушком да разбије врата.

И жестоки удар би раскинуо слабу закачаљку и разлупао даске на вратима, али сержан наједаред чу иза својих леђа тихо јецање, те се окрене. Ивонета, поплашена од ових брзих покрета гренадира, почела тихо плакати, и ако није појимала опасност, која је претила оцу њезину. У тренутку највећег гнева Ладерут заборавио беше на Ивонету. И сад је погледа озбиљно, па се замисли, а руке му се опустише и против његове воље.

— Но, на здравље! Сад ова ту плаче.. Само ми је још то требало.

И он неодлучно дође до ње, саже се и узе је на руке. Али поплашено дете стаде викати из све снаге.

— Ал' сам ја баш! — мрмљао је сержан. Нема матере, да је утиша!... Дивота! То ће те бар научити памети, будало! Не умеш да се нађеш с дамама!... Сад те неће хтети више пољубити!

И он узе своју мараму и утре сузе Ивонети.

— Како ће — рече он — сад да се смеје, кад сам дигао био толику ларму!... Но, слава Богу! И Ладерут стаде ићи горе-доле по соби, љуљушкајући Ивонету и певајући јој својим суровим гласом:

— Бујн, пајн, дете моје! Ej, да ме нешто овако затеку моји другови, помисли он ослушкујући.

А кад му најзад пође за руком да утиша дете, он посади Ивонету на столицу. И он се беше већ одлучио: Ивонета је спасла своје родитеље!

Гледајући то дете, у њему стаде куцати очинско срце, и гренадир Сантера не хтеде тражити и даље свог — непријатеља. И он узе остатке од знамења, скиде свилу с лутке, те баци све у ватру и стаде чаракати жарилом, док се све не претвори у прах и пепео. И тек што је Ладерут уништио знакове учешћа Мало-а у валдејском устанку, а војници његове бригаде поплавише мајур. Али им сержан спречи пут.

— Хајдемо, другови моји, рече он гласно. Овде нема ничег подозривог! Нађох овде једино ову лепотицу, а ви добро знате, да француски гренадири не војују с малом децом!

— Да живи лепотица! — захори се из грла ратника.

И Ладерут командоваше, а војници, смејући се, одадоше част маленој грађанки, која је гледала на њих збуњено и ћутљиво...

— Ну, а сад на лево кругом — марш! — рече сержан.

И он изиђе последњи, да би спречио сваку случајност. Одлазећи за увек, он одаде част и посла руком пољубац малој Ивонети.

Али мала грађанка и не узе на ум галантност сержанову, јер се поново била забавила својом лутком...

Кикинде, што се из овдашњих њихових листова најбоље види. И сви листови преварише се, те почеше хвалити тај чин; ви сте једини добро схватили то стање ствари онда, кад сте прибележили то на основу програма, ког је и „Српска странка“ јавно издала, изрекавши, да у ту странку може сваке политичне сорте човек ући. У истини тако и јесте; бивши корифеји, „самосталци“, изгубивши сваки темељ овде као политична странка са свога несрпског рада са својим вођом градоначеоником Богданом, остадоше на једанпут усамљени, јер им се странка разишла и напустила их. Осетивши то, а хотећи и даље да буду „господари“ Кикинде, измислише „српску странку“ дакле нову фирму за старо друштво, те пустише по новинама глас о стварању те странке, у којој су главни стубови сви стари чланови „самосталаца“ којој се пришио и аклиберал др. Гранић, и још некоја два три лица, за која се не може управо рећи, које су боје. Тај политички куп је дело др. Богдана градоначеоника, као што га наш свет зове „пиргера“ који се само тако може одржати као градоначеоник, јер је овде изгубио био странку, а код вармеђе поверење као чиновник и то либерал Гранић или није запазио, иди није хтео да запази. Најкласичније је то, што „самосталци“ сами своју прошлост грде и на њу пљују, а то је „смицалица“ којом привучене нове „елементе“ за себе везују а у ствари раде и сада са новом фирмом „српске странке“ онако исто, као што су и пре радили. Доказ је томе недавнашњи избор варошког сиротињског оца, где је „српска странка“ једно закључила, а после при избору, већина њена сасвим противно радила; а исто тако и избор варошког средишњег одбора, у који **су баш они,** са др. Гранићем, највеће србождере у једној листини бирали, ма да су саме Србе изабрати могли, јер им је то најважније истакнуто начело. „Српска странка“ држала је јуче „збор“ ради потпуне организације за предстојеће варошке изборе; на народ им је јавно изрекао неповерење, те је др. Гранић као председник морао распустити „збор“ изјавивши, да ће нов сазвати, ал уз асистенцију капетаније. „Да смо весели“, како ће та нова „српска странка“ и стара „самостална“ у ствари, у Кикинди и са Кикиндом свршити, Бог свети зна. Али да она нема општи кикиндски, а посебице српски интерес пред очима, већ чисто лични и то дра Богдана као градоначеоника — ког по што по то хоће да одрже, то се јасно већ сад види, а стара је ствар, да оваки лични експерименти у политичном животу највећа квара доносе, пошто се на рачун тога млоге погрешке чине, као што је ево „српска странка“ за кратког века свог већ две и направила. За сад оволико, а други пут и више и детаљније. — ✱

Српско народно позориште.

У недељу 16. дец. приказан је **„Нитуш“**. Шаљива оперета у 3 чина. Написали С. Мељак и А. Мило. С француског превео Душан Л. Ђокић. Музика од Хервеа. Редитељ Динић. Оркестром је управљао А. Освалд.

Нитуш је као неки протест против манастирског васпитања. Истина увијен у стотину лакрдија, ал је јако провидљив. У колико се може говорити и о тенденцији такве оперете у толико је ова тенденција добра. Музика је пријатна.

Приказ је био за саме прилике ванредан. Добриновић (Целестин), добро је певао, и глумио је, да би му и на великим бинама у овој улози тешко нашли такмаца. Г-ђа Спасићка (Делиза), певала је врло красно, а и са њеним глумљењем могли смо бити сасвим задовољни. Марковић је певао лепо. Гледао је да вештином прикрије оно, што му већ не достаје, и то му је прилично пошло за руком. Динић (мајор), био је јако добар, а гђа Тодосићка (игуманија) и Бакаловић (Лорио) створили су од својих мањих улога верне занимљиве типове. Треба да похвалимо и корове, па и оне, који су имали ситније улоге као Душановић и друге. Успех ове оперете врло је лепа сведочба по управитеља кора г. Освалда.

Поред свега тога, овај комад није »за народ«. Они који долазе недељом у позориште разуму и разумеће доста што шта наопако.

Ми у опште нисмо да наше народно позориште у данашњим тешким приликама даје оперете. Ван тога, што су оперете најслабија »драмска храна«, те оперете стају народно позориште силних жртава и у особљу и у времену и свему. Колико се силних дана потроши на учење оперете, а колико би се за то време могло другог чега научити. Па »све то само зато, да се даје ова ил она оперета у два три места, где има војне музике.

Држимо да нема позоришта на свету, које нема ни своје музике, а даје оперете. Неће ни наше под тим приликама прокопсати.

У данима кад наше народно позориште води тешку борбу за опстанак, оперете га заиста неће извући. О овом би се могло много писати, ал би то много исто онако отишло у ветар, као што ће ово мало. —а.

Вести из места и са стране.

Ново српске земљорадничке задруге. Основане су и уписане у трговачки регистар код судбеног стола у Беловару: Српска земљорадничка задруга у Вел. Ператовици. Чланови управног одбора: Стојан Зајелац, председник; Сава Тулум, заменик председника; остали чланови управ. одбора: Никола Лолић, Самојло Лолић и Гајо Тулум; чланови надзорног одбора: Матија Радаковић, Глишо Вукасовић, Станко Тулум, Лешо Јечменица, Јово Јечменица и Тошо Деановић. Српска земљорадничка задруга у Вел. Данчевици. Чланови управног одбора: Павао Лолић, председник; Раде Козлица, заменик председника; остали чланови управног одбора: Петар Коларап, Никола Љуштина и Дане Лолић; чланови надзорног одбора: Ђурађ Љуштина, Лазо Глешчић, Стево Кораћ, Ђурађ Бобић и Петар Оклобџија; пословођа Буде Марјан.

Калајеве трке — престају. Како из Сарајева јављају босанска земаљска влада је закључила, да укине трке у Илицама. Оне су основане 1894. год. и до сада су милиони на њих утрошени. Калај се ево одриче већ и другог свог уживања, јер се већ пре неку годину одрекао познате стоје пасије пуцања на голубове. Све је то створио био г. Калај да би странци и његови пријатељи, имали пријатних забава у Босни. На издржавање Илице одређено је годишње 1200 круна, но сва та шала коштала је преко 100.000 круна годишње. — Министарство у Бечу одбило је прорачун с примедбом, да се ти трошкови за Илицу уврсте у непредвиђене издатке. То је сепаратна конта г. Калаја, у коју он врло многе такове рачуне уврштује. И тим начином ишчезавају трошкови за Илицу и свако мисли, да она сама себе издржава од својих прихода. У том лежи ваљада и зец, да је гостионичарски лондинер, па канцелиста, а за тим инспектор купатила из Карољвароша награђен са 6000 круна. Доиста Калај уме да се стара за своје верне.

Анти-луксузно друштво. Читамо у београдским листовима. Неколико наших отменијих дама образовале су анти-луксузно друштво коме је главни задатак, да војује противу луксуза код наших женскиња. Покретачима овог нама преко нужног удружења може се честитати, јер ће се њиховим успехом много и много учинити користи и друштву и појединцима, пошто ће се укидањем прекомерног луксуза, који је код већине нашег женскиња ухватило корена, учинити то, да ће многом родитељу или мужу, који је малу своју зараду морао давати на скупоцено одело своје жене или ћерке, само да би му жена или ћерка бриљирали у друштву лакнути. Многи су од наших грађана падали у дуг због луксуза, а многи су због тога и материјално и морално пропадали. По неки родитељ који има две или три ћери муку мучи, кад само и помисли да ће сезона наступити, а кад наступи онда га тројетница хвата и већ мора, ако је слабијег материјалног стања, да помишља, у ком ће се заводу задужити, само да би могао набавити одело за своје кћери по најновијем журналу. Због луксуза многа и многа девојка без мираза заостане и не може да се уда, јер онај који је средњег стања, не сме да се реши да узме девојку без мираза, јер пре женидбе увек напред мора да израчуна, колико мора новца дати годишње на женино одело. Због луксуза многа младић остане целог свог века грчки мајорент, а нарочито чиновник, јер док је млад и у пуној мушкој снази, не сме ни да помишља због прокомерног луксуза па женидбу, а кад чиновник дође до већег положаја и плате или трговац до већег капитала, онда дође у зрелије године и тешко му је да се реши на женидбу. Елем с које год стране узмемо, прекомеран је луксуз пропаст за наше друштво. С тога ми сви треба да слошки потпомогнемо ово корисно друштво, које је ставило себи у задатак да такву штетну појаву у нашем друштву укине.

Занимљив двобој. Пештански листови доносе из Чуруга ову занимљиву вест. Пре некалико дана су два ратарска момка извели двобој на пиштоље под врло једноставним условима. Емерих Јаник и Александер Урбан посвађаше се при картама, и крај је био, да се у 11 часа ноћу тукли у двобоју на пиштоље. Сведоци су их поставили, свезали им очи и сваком у руке тутнули пиштољ напуњен раскомаданим оловом. У исто су време по команди опалили обоје. Олово из пиштоља Јаникова сасуло се у трбух Урбанов, и овај је сутра дан издано у највећим мукама. Жандармерија је затворила и Јаника и секунданте. Занимљиво је, да је секундант Франц Бита, на питање жандарма како је двобој текао, са свим мирно одговорио: „Но, исто тако, као што се такав случај свршава и код господе.“

Умрле у наркози. У Бечу су јуче две жене умрле у наркози, док су још лежале на операционом столу. Једна је Ана Винтер, која је била 34 год. стара, а умрла је у Рохусову шпитаљу у Ренцингу а друга је Марија Док, која је изданула у шпитаљу милосрдних сестара.

Забава с игранком. Новосадско српско занатлијско певачко друштво „Невен“ приређује уз пријатељско суделовање г.г. проф. Тих. Остојића и А. Лукића, члана срп. нар. позоришта у спомен посмртне 50-годишњице српског песника Петра Петровића-Његоша. Забава ће се одржати други дан Божића 26. дец. 1901. г. у дворани гостионице код „Јелисавете“. Друштвени коровођа је г. И. Бајић, проф. музике у српској вел. гимназији новосадској. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и изнеће се на јавност. Први део: 1. „Српски звуци, III.“, од И. Бајића, пева мушки збор. „О животу и раду П. Петровића-Његоша“, говори г. проф. Тих. Остојић. 3. Здраво да си . . . певају чланице певачког друштва уз пратњу хармониума. Сопран: госпођице Драга Костић, Анка Српска, Персида Остојић; алт: госпођице Вида Јанкелић, Анка Мишић, Катица Деме. 4. „Ноћ“, од Шуберта, пева мушки збор. 5. Декламује г. Андра Лукић, члан српског народног позоришта. 6. „Српске народне песме“, уз пратњу хармонијума пева г. Филип Богдановић, члан певачког друштва. 7. „Хајд у војну!“ од Д. Јенка, пева мушки збор затим игранка.

Атентат против јапанског цара. Из Франфурта јављају, да је преко Њујорка стигла вест о једном атентату на јапанског цара. Неки Немац Чоран из непосредне близине подигао је револвер на јапанског цара, но спречен је да атентат изврши. Чоран је одмах уапшен и мисли се да је умоболан.

Прокоцкани 2.200.000 круна. О овој ствари још никако да се престане говорити. Износи се како се краљ врло љути због тог догађаја. Управитељ царских и краљевских добара, управио је писмо на управу бечкога жокејског клуба, у коме је извео гњев владарев. Опоменуо је управо, да у будуће закрати у клубу хазардно коцкање, јер се клуб иначе мора иселити из царскога поседа. Чланови клуба су још увек јако узрујани због тог случаја, а управа је најстрожије забранила хазардно коцкање. Занимљиво је, што се износи један сличан случај, који се десио пре више година. Барон Карло Мечери играо је пикета са једним руских херцегом, чланом тада руског посланства. И ако нису у почетку играли на велик новац, зла срећа непрестано је гонила руског херцега, те је овај све на веће своте играо. И кад је тако изгубио милион и по форината, рекао је, да ће свој дуг до сутра исплатити. Мечери га је гонио да даље играју, јер се срећа мора окренути. Но руски херцог је одбио ту понуду, са речима, да још има толико новаца да ту своту исплати, а ако би и даље играо и изгубио, он незна од куда би платио. Барону Мечерију беше ова ствар врло неугодна, он се обрати на управу клуба, који ту ствар да реши. У управи беху тада херцог Хохенлое, гроф Калман Хуњади и гроф Тасило Фестетић. И они су решили, да гроф Мечери сме само толико новаца примити, колико би херцег руски могао изгубити да су до краја играли на основи као у почетку. И израчунали су да би та свота износити могла само 30.000 форината. Ово решење изазвало је тада свугде опште допадање.

Рођендан румунске краљице. Ових дана прославила је румунска краљица 58-годишњицу свога рођења. Влада и многа изасланства лично су честитали краљици. А из унутрашњости земље стигли су многи брзојави. Румунска је краљица као што је познато, и списатељ, она је у књижевности позната под именом Кармен Силва.

Време. Очекивати је и даље благо и врло суво време, поћу помало мраза, а само у северним крајевима наше државе нешто кише.

Вода. Дунав долази, Сава опада, а Тиса такође долази.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. године ступа „Застава“ у 37. годину свога излажења, која излази 6 пута недељно, а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ **народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Поштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, 10. децембра 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Трговина.

НОВИ САД, 19. децембра 1901. г. Пшеница прве квалитете фор. 7·80—90 н. Пшеница средња фор 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·50—60 н Наполица ф. 7·—— н. Јечам фор. 6·30—50 новч. Зоб фор. 6·80—7 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	33—34 нов.	живе
„ средњи . .	30—32 нов.	мере
„ лаки . . .	28—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	35—37 нов.	по клгр.
Јагњци	——	по пару фор.
Овци .	8—16	по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

18. децембра било је	2·74 мет.
19. децембра било је	2·78 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

19. (31.) децембра.

Пијаца је била слабија. Продано је на 40.000 мтцнт. Цена пала са 5—10 потура.

Пшеница банатска, нова, квалитет по хектолитру од 76· до 80· цене од 50 килограма од 8 кр. 50 пот. до 8 кр. 85 п. потиска нова, квалитет по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 8 кр. 65 пот. до 8 кр. 95 п.; пештанска, нова, квалитет по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 8 кр. 55 пот. до 8 кр. 95 п.; бачка, нова квал. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 8 кр. 20 п до 8 кр. 95 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. — п. до 7 кр. 25 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 40 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 4 кр. 75 п. до 4 кр. 85 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 54 кр. — п. до 54 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 42 кр. — п. до 42 к. 50 п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез — кр. — п. до — кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 38 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 02 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 50 п.
Угарска крунска рента	94 кр. 25 п.
Аустријска златна рента	118 кр. 90 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 15 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 10 п.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У четвртак 20. дец. (2. јан. 1902.) **„Мрља што чисти“.** Драма у четири чина, написао Ечегарад, превео И. Поповић.

У суботу 22. дец. (4. јан. 1902.) први пут **„Дипломате“.** Шаљива игра у 1 чину, написао Боздех, с ческог превела Даринка Калићева. — За тим **„Јованчини сватови“.** Шаљива оперета у 1 чину, музика од Масенета.

У недељу 23. дец. (5. јан. 1902.) први пут **„Црни кнез са Семеће“.** Слика из времена Босанске окупације, у 4 чина, с певањем и играњем, написао Пера Данкулов, музика Прајз-Јаворскога.

ЈАВАН РАЧУН.

Приликом смрти покојне Катарине удове Писаревић, која је у највећем сиромаштву умрла и иза које је два мала женска детета (једно од 6 година, а друго од 3 године) остало, даровали су на моје заузимање за сахрану покојничину ове госпође, господа и друштва:

По 10 круна: Румска женска задруга.

По 5 круна: гђа Максимовићка и др. Р. Племић.

По 4 круне: Румска штедионица и гђа Милена Миладиновић.

По 2 круне: гђа Савета Ђуричић-Биорац, гђа Милица Николајевић, др. Милош и гђа Јелена Николајевић, гђа Јулка Харамилчић, Задруга за штедњу и предујмове, гђа Александра уд. Тоше Богдановића, гђа Јулка Живановић, гђа Даринка Ћирић и гђа Јелена дра Шевића.

По 1 круну: гђа Јелена Ђуричић-Биорац, гђа М. Андријевић, гђа Ана Стаић, гђа Меланија Стаић, гђа Евица Остојић, гђа Мара дра А. Богдановића, гђа Драга Маринковићка, гђа Персида Јовановић, гђа Милева Војновић, гђа Ана Војновић, гђа Јозефина Критовац, гђа Стана Надбантић, Миша Ђорђевић, Дудић, гђа Зорка Крстић, Ђока Марић, гђа Милева Јаковљевић, Душан Гроздић, гђа Катица Удицки, гђа Софија Груић, гђа Даринка Вујић, гђа Тасика Татић, гђа Јелена Косанић, гђа Анка Живковић, гђа Ангелина Жигић, гђа Милева Јекић, гђа Даринка Ђуришић, гђа Дожудићка, гђа Савета Николајевић и гђа Марта А. Поповић.

По 60 потура: Хајнрих Петровић, гђа Тодора Јаковљевић, гђа Софија Јаковљевић, гђа Софија дра Диме и гђа Даница Гроздић.

По 50 потура: гђа Марија Стаић и гђа Даница Стаић.

По 40 потура: г. Стојковић, гђа Милена Каприш и г. Х. Рисман.

По 20 потура: Сима Глигоријевић и М. Бошњаковић.

Свега је дакле скупљено 82 круне и 60 потура, коју сам своту предала гђи Василији Јанковић, која је и она два сиротана за време примила себи, те је иста од скупљеног новца издала на погреб 42 круне па је преостало 40 круна и 60 потура, која је свота остала код поменуте гђе В. Јанковић за корист мале дечице покојничине.

Свима племенитим дародавцима овим јавно захваљујем на горњим приносима, јер су тиме добро дело учинили и припомогли, да се покојница пристојно сахрани а и да нешто претекне за нејаку сирочад, којој је тиме по нека суза утрвена, а и кад одрасту, видеће, да још има људи милостива срца и да нису баш сама самохрана остала на овом свету, па ако би се нашло још које племенито срце, које би хтело са свим и за увек и децу к себи да прими, то би тиме учинило и себи задужбину, а и деци велико доброчинство.

У Руми, дне 16. (29.) децембра 1901. године.

Милена Миладиновић.

НАЈЗГОДНИЈИ, НАЈБОЉИ И НАЈЈЕФТИНИЈИ

ПОКЛОН

О СВЕЧАРСТВИМА И ИНИМ БЛАГДАНИМА

ЈЕСТЕ

ЗБОРНИК

црквених богослужбених пјесама, псалама и молитава, извод из Типика и црквено-словенски Рјечник 723 4—4

за православне српске цркве и школе на свијет издали протојереј Јован Живковић проф. у богословији и Јован Живановић проф. у гимназији.

У Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија 1901. Стр. 671, вел. 8°. Цена 7 круна (или 8 динара и 50 пара.)

Свака српска кућа треба да има овај „Зборник“ на своме столу да се божанским песмама одушевљава за свето православије најдрагоценији аманет сваком Србину те да у св. цркви разумно и по чину суделује у светом богослужењу, а црквени појац не сме бити без ње.

Ова је књига препоручена од свих области православне цркве како у митрополији карловачкој, тако и у Далмацији, Босни, Херцеговини, Србији, Црној Гори и Турској.

Висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада у Загребу, одјел за богоштовље и наставу наредбом својом од 5. коловоза 1901. бр. 8587. препоручила је „Зборник“ овај за набаву књижницама у оним школама, где је учитељ православне вере.

Сва књижевна критика пак је овај „Зборник“ једнодушно похвалила.

Наручбине примају и извршују само издавачи и власници (адрес: Јован Живковић, Ср. Карловци) и књижарнице: А. Пајевића у Н. Саду, Браћа Јовановића у Панчеву, М. Каракашевића у Сомбору, А. Нани у Задру, Миловановића и Рајковића у Сарајеву, Пахера и Кисића у Мостару, Јеф. Павловића и коми. у Београду, Рајковића и Ђуковића у Београду, Св. Ф. Огњановића у Ср. Карловци.

Ко наручи 6 књига добива их за 36 круна, 12 за 70 круна, 20 за 110 круна. Поштарину плаћају издавачи.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашла је из штампе књига:

У чему је ствар?

Ова је књига написана на домаку нашег народно-црквеног сабора. Написао Јаша Томић. Српска штампарија дра Свет. Милетића. На 80 страна. — Цена 40 потура.

У књизи су ови одељци: 1. Прва реч. 2. Шта је то автономија и из чега извире? 3. Наша автономија и државна власт. 4. Борба у крилу наше цркве. 5. Калуђери и манастири. 6. Проневере патријарха Георгија. 7. Тајна последњих сабора. 8. На коју ћемо страну? 9. Завршна реч.

Поруџбине нека се шаљу на госп. Косту Леру у Нови Сад.

ОГЛАСИ.

4748 szám
1901.

Árlejtési hirdetmény.

Dolova község képviselőtestülete által letárgyalt és Torontálvármegye törvényhatósági bizottsága által jóváhagyott tervzés költségvetés alapján épitendő községi iskola épület épitésérn illetve az épitési munkálátok és anyagnak biztositására az árlejtés küzatik.

A kikiáltási ár 45433 korona 90 fillér.

Az 1 korona bélyeggel ellátott zárt s a kikiáltási ár 5%-át készpénzben, vagy ovadék képes papirokban tartalmazó ajánlatok 1902. évi január hó 22 ének esti 6 órájáig Dolova község elöljáróságánál beadandók, mert a később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A tervek, költségvetés és árlejtési feltételek Dolova község jegyzői irodájában a hivatalos orák alatt megtekinthetők.

Dolova község elöljárósága 1901. évi deczember hó 28-án.

Manojlovics György, jegyző. Petrovics Mihály, biró.

762 2—3

ЗА МОЈУ

ШПЕЦЕРАЈСКУ ТРГОВИНУ

у Митровици

главна пијаца

требам два шегрта, који могу одма ступити.

765 1—3 **Велимир Радак.**

КЊИЖАРСКИ ПОМОЋНИК,

који говори српски и немачки може одма ступити у књижари и трговини папира

Карла Лаубнера

761 2—3 у Винковци (Славонија).

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОЦИМА 760 2—3

треба за своју

ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ

помоћника који говори српски, немачки, мађарски

НАРОДЕ!

Овај папирић за цигарете именом **ИДЕАЛ** садржава потпуно **100 ЛИСТИЋА.** Дакле, не примај за твоје добре 2 крајцаре којекакову лошију робу, која томе још мање од 100 листића садржава.

756 3—30

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.